

Nowe ^[1]

Wysłane przez admin w ndz., 2016-04-10 22:40

Opis:

Miasto malowniczo położone na skarpie doliny Wisły w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego. Miejscowość była siedzibą kasztelanów i ważnym punktem obronnym księcia Mszczuja II w walce z Krzyżakami w XIII wieku. W 1282 r. sprowadzono do grodu franciszkanów, co świadczy o miejskim charakterze osady, ponieważ zakonnicy ci prowadzili działalność w miastach. W 1301 r. król Polski Wacław II nadał Nowe zarządcy dzielnicy, Piotrowi Święcy. Po kilkunastu latach Krzyżacy zdobyli miejscowość, doszczętnie ją niszcząc, a następnie odbudowali i nadali w 1350 r. przywilej lokacyjny na prawie chełmińskim. W 1440 r. Nowe przyłączyło się do Związku Pruskiego i brało czynny udział w koalicji antykrzyżackiej. Zdobyte w 1454 r. przez Kazimierza Jagiellończyka utrzymało się przez cztery lata w polskich rękach. Krzyżacy bronili zawzięcie miasta do 1465 r., gdyż miało ono strategiczne położenie przy szlaku komunikacyjnym do Brandenburgii. Po II pokoju toruńskim Nowe przyznano Polsce i włączono w granice Prus Królewskich, tworząc siedzibę starosty. Okres prosperity miasta związany był z handlem rzeczonym na Wiśle i przerwały go dopiero wojny ze Szwecją w XVII wieku. W tym czasie przeprowadzono w okolicy procesy o czary, o czym świadczy pochodząca z XVII wieku nazwa pobliskiego Jeziora Czarownic. Między 1772 a 1920 rokiem Nowe pozostawało w granicach Prus.

Nowe zachowało kilka ciekawych zabytkowych budowli. Najważniejszym jest gotycki kościół farny pod wezwaniem świętego Mateusza Apostoła i Ewangelisty wybudowany w połowie XIV wieku, na miejscu poprzedniego XIII-wiecznego. W XVI wieku trafił on na krótko w ręce ewangelików. W latach 1910-1912 rozbudowano świątynię w stylu neogotyckim. Dodano wówczas północną nawę boczną oraz część zachodnią kościoła. W 1913 r. odkryto i zabezpieczono cenne gotyckie malowidła ścienne, zamalowane w czasach reformacji. W prezbiterium zachowały się późnogotyckie sklepienia sieciowe. Tymczasem trójnawowy, halowy korpus przesklepiono w latach 1910-1912, wzorując się na sklepieniach w prezbiterium. Ołtarz główny i dwa boczne wykonano w latach 1919-1920 w Elblągu w stylu neobarokowym. Zachowały się liczne polichromie gotyckie z XIV-XV wieku o różnej tematyce (święci, sceny biblijne i symboliczne). Znajdują się one na filarach międzynawowych, w nawie południowej i prezbiterium. Pozostały wystrój pochodzi z XVII i XIX wieku.

Drugą gotycką świątynią jest kościół pofranciszkański. Budowlę wzniesiono w pierwszej połowie XIV wieku. Wiemy, że kryptę wybudowano w 1311 r. W XV wieku kościół przejęli bernardyni, którzy – z wyjątkiem lat 1542-1604, gdy należał do protestantów – byli jego właścicielami do kasaty zakonu w 1810 r. Podczas naprawy wykonanej po potopie szwedzkim świątynię przykryto stropem kasetonowym. Od 1846 r. ponownie służyła miejscowej gminie ewangelickiej. Pod koniec XIX w. kościół zniszczył pożar. Odbudowa na początku następnego stulecia dodała mu cech neogotyckich. Obecnie, po okresie nieużytkowania, kościół ponownie pełni funkcje sakralne i przyjął wezwanie świętego Maksymiliana Kolbego. Niestety burzliwe dzieje spowodowały, że świątynia utraciła praktycznie całe wyposażenie. Kościół posiada wieżę, z której roztacza się wspaniała panorama na

Dolinę Dolnej Wisły, Bory Tucholskie i Pojezierze Ławskie.

Kolejną, także gotycką, świątynią jest kaplica cmentarna świętego Jerzego z XV wieku. Budowla miała pierwotnie przeznaczenie szpitalne. Wzniesiona została na planie wydłużonego ośmiokąta wzorowanego na świątyni jerozolimskiej. W czasie remontu przeprowadzonego na początku XIX wieku pozbawiono ją szkarp i zakrystii. Wnętrze skrywa wystrój barokowy i rokokowy. Na cmentarzu znajduje się jeszcze jedna kaplica, wybudowana w połowie XIX wieku w stylu neogotyckim.

Z dawnego zamku krzyżackiego zachowało się główne skrzydło powstałe w połowie XIV wieku, położone nad urwistą skarpą doliny Wisły. Obecnie zaadaptowano je na potrzeby stylowej kawiarni, ośrodek kultury i bibliotekę. Na ścianach jego znajdują się gotyckie freski. Z liczących niegdyś około jednego kilometra gotyckich, XIV-wiecznych murów miejskich zachowało się około 550 metrów z podstawami 12 wież i odcinkiem fosy, której część wykorzystano do budowy amfiteatru. W mieście zachowała się częściowo rokokowa zabudowa z drugiej połowy XVIII oraz z XIX wieku, powstała w obrębie średniowiecznego układu urbanistycznego. Ponadto przy Jeziorze Czarownic znajduje się odrestaurowany wiatrak w typie budownictwa holenderskiego. Przy ujściu rzeki Mąrawy do Wisły znajduje się zabytkowa przepompownia z 1910 r.

Współrzędne geograficzne:

adres strony: <https://kujawsko-pomorskie.travel/pl/nowe>

Odnośniki

[1] <https://kujawsko-pomorskie.travel/pl/nowe>